

CZ – Jiří Bureš, učitel
Zpráva o pracovní návštěvě – Sucy-en-Brie, Francie – 1.12.-5.12.2008

Kontakty s učitelem-hostitelem

První (emailové) kontakty s vedoucím katedru didaktiky Yvesem Alvezem, a učitelem-hostitelem Yvesem Renaudem byly velmi přátelské; splnily všechna očekávání.

Před návštěvou

Kromě několika změn v termínu konání mé návštěvy (kvůli jiným závazkům na obou stranách) mi oba zmínění pánové pomohli návštěvu zorganizovat (Y. Alvez mi našel hotel a poslal mi příslušnou část osnov pro gymnázia ve Francii a Y. Renaud mi poslal svůj rozvrh hodin a odpověděl na všechny mé otázky týkající se žáků).

Během návštěvy

Francouzští kolegové udělali vše pro to, aby mi při návštěvě pomohli – pomohli mi mimo jiné s dopravou, odpověděli na všechny mé otázky týkající se výuky matematiky ve Francii a udělali pro mne mnoho dalšího.

Komentáře k náslechům

Byl jsem na náslechu v 8 hodinách matematiky ve čtyřech různých třídách. Každá hodina byla učitelem dobře zorganizována a organizace všech byla v podstatě identická:

1. oprava domácího úkolu (20 min) – žáci chodili k tabuli a svá řešení ukazovali spolužákům,
2. cvičení z listu s cvičeními (učebnice se skoro nepoužívala) – individuální práce nebo práce celé třídy, společná oprava cvičení (Učitel žákům dával velké množství fotokopií a instrukcí, což podle mě může mít neblahý vliv na schopnosti dobrých žáků – nenaučí se pracovat a myslet samostatně),
3. zadání domácího úkolu na další hodinu.

Učitel hodiny velmi dobře organizoval, správně používal matematickou terminologii a uměl věci žákům jasně vysvětlit. Žáci byli klidní a většina z nich v hodině dobře pracovala; ty, kteří se do hodiny nezapojili, učitel ignoroval. Mezi žáky byly z hlediska matematických dovedností a znalostí obrovské rozdíly.

Tabuli učitel používal systematicky, všechno bylo jasné a dobře čitelné. Používal také zpětný projektor.

Nedovolil, aby žáci na tabuli psali cokoli chybného. Vždy museli předem říct, co se chystají napsat, a na tabuli to směli napsat teprve poté, co byly případné chyby opraveny. Myslím, že učitel mohl chyb lépe využít k nápravě neduhů. Často bylo možné zaznamenat Topaze efekt.

V souladu se školními osnovami učitel skoro nepoužíval formální matematický zápis. Téměř vše se popisovalo slovně.

Komentáře k vlastní výuce

Atmosféra ve třídě

Atmosféra ve třídě byla vynikající; většina žáků pracovala, nebo se alespoň snažili pracovat. Byli svým učitelem trochu rozmazlení, takže mým instrukcím, které pravděpodobně nebyly tak jednoduché a jasné jako instrukce jejich učitele, neposlouchali dost pečlivě. Ve vlastní praxi jsem zvyklý na větší nezávislost žáků.

Reakce žáků na moji přítomnost a používaný jazyk

Jejich reakce na moji přítomnost byly kladné – snažili se zapojovat, někteří žáci, kteří při výuce vlastního učitele nepracovali, se v mých hodinách zapojovali. Ovšem někteří žáci se naopak zapojovali méně než obvykle.

Vyučovací jazyk, francouzština, nebyl problém ani pro mě, ani pro žáky. Problémy byly s matematickým zápisem – jiný způsob zápisu délky úsečky (nepoužívají $a = 5$ cm, ale $BC = 5$ cm).

Vliv jazyka na výuku

Myslím, že jsem při vysvětlování neměl potíže, protože francouzštinu používám velmi často. Někdy jsem však měl problém porozumět reakcím žáků v hovorovém jazyce.

Matematický obsah vybraný pro hodiny

Domnívám se, že Pythagorova věta se vyučuje velmi dobře, protože umožňuje použití velkého množství rozličných výukových činností.

Hodnocení příprav na hodiny

Se svými přípravami nejsme příliš spokojený. Před návštěvou jsem si připravil 4 hodiny. Když jsem zjistil, že ve skutečnosti odučím pouze 3 hodiny, musel jsem vše změnit. To nebyl problém. Ve vlastní výuce obvykle odučím vše, co si předem naplánuji. Zde jsem měl asi příliš velká očekávání, protože jsem stihl stěží polovinu toho, co jsem si připravil. Jedním z důvodů mohl být předmět – geometrie. Chtěl jsem po žácích, aby sami sestrojili trojúhelníky a čtverce, což jim trvalo velmi dlouho. Příště už bych žákům rozdál pracovní listy s jednotlivými obrázky, které už by žáci jen lepili do sešitů. Původní postup jsem zvolil proto, že jsem chtěl, aby si žáci „prožili“ všechny kroky procesu objevování a dokázali Pythagorovu větu. Jenže v reálu pak strávili spoustu času přípravnými kroky a na hlavní činnosti nám ho zbylo příliš málo.

Úpravy, které bylo potřeba udělat přímo v hodinách

Stěží jsem prošel polovinu toho, co jsem předpokládal. Některé věci jsem musel vysvětlovat opakovaně – někdy úspěšně, někdy zcela bez úspěchu. Nejprve jsem na tabuli nic nesestrojoval (udělal jsem pouze náčrty), ale potom jsem musel sestrojit úplně vše, abych žákům ukázal, co vlastně měli dělat. Myslím, že problém nebyl v jazyce, ale v tom, že byli zvyklí, že jim učitel v průběhu řešení říká opravdu úplně všechno.

Srovnání pojetí tematického celku při výuce doma a při výuce v navštívené zemi

V České republice jsem nikdy Pythagorovu větu neučil, takže mohu jen těžko srovnávat. Ve francouzské učebnici je téma vyloženo induktivně (řízené objevování,

důraz na samostatnost žáků), obsahuje více úloh včetně manipulace a používání Cabri a je tam méně cvičení. V českých učebnicích, které se používají v mé škole (Odvárko, Kadleček), kapitola začíná Pythagorovou větou a následuje velké množství cvičení. Já osobně bych zvolil objevnou část z francouzské učebnice, a pak část českých cvičení.

Co by se mi ještě hodilo v „nástrojové sadě“

- Seznam matematických zápisů souvisejících s daným tématem.
- Příslušná část osnov (vzdělávacího programu) k vyučovanému předmětu – mně ho našťastí poslali francouzští kolegové ještě před návštěvou.

Co my zkušenost dala

- Mobilita učitelů je realizovatelná a je to úžasná zkušenost.
- Musím lépe určit nejdůležitější části hodiny a upřednostnit je před ostatními výukovými činnostmi.
- Tato návštěva byla jen dalším důkazem toho, jak potřebné je učit se cizí jazyky.
- Umožnilo mi to porovnat různé osnovy, učebnice a přístupy k výuce matematiky, což obohatí moji vlastní výuku
- Hodiny jsem si musel připravit mnohem detailněji, než jsem zvyklý, protože jsem nemohl improvizovat v tak velké míře jako obvykle. Přesto hodiny nebyly podle mého názoru příliš dobré.

Další komentáře

- Pro příště bych doporučil, aby bylo odučeno více než tři nebo čtyři hodiny, které nestačí na to, aby člověk látku vyložil, procvičil a mohl žáky zhodnotit.
- Bylo by lepší odučit celý tematický celek, nikoli pouze jeho malou část.
- Doporučil bych, aby kvůli následnému rozboru byly všechny odučené hodiny nahrány na video.